

APELACIONI SUD ENGLIJSKE

Presuda od 29.VII 1963.

Fidelitas Shipping Company, Ltd
v/s V/O Exportchleb Cesser clause

Odnos teretnice i čarter-partije - Da li brodar ima privilegij na ukrcane stvari za prekostojnice u luci ukrcaja

Ovaj spor je vođen pred arbitražom, a došao je pred redovni sud zbog toga što je nadarbitar /"umpire"/ formulirao pitanje za sud /"special case"/ da li je tužitelj /grčki brodovlasnik/ sa svojim zahtjevom prema tuženom naručitelju /sovjetskom izvoznom poduzeću/ prekludiran klauzulom 27 čarter-partije. Radilo se o tome da je na temelju čarter-partije od 21.IX 1960. trebalo izvršiti prijevoz tužiteljevim brodom, a da su stojnice mogle početi teći tek od 1.X 1960. Međutim su stranke 6.X 1960. sklopile novi ugovor i usmeno ugovorile da će stojnice teći od 1.X 1960, ali to nisu uvrstile u novu čarter-partiju pa su zato 12.X 1960. potpisale Addendum u kojem je izričito rečeno da će pismo spremnosti i početak toka stojnica od 1.X 1960. vrijediti i za novu čarter-partiju. U luci ukrcaja došlo je do prekostojnica. U čarter-partiji u klauzuli br.27 bilo je određeno da naručiteljeve obveze iz čarter-partije prestaju nakon ukrcaja tereta, ukoliko isti pokriva vrijednost vozarine i prekostojnica u času dolaska u luku iskrcaja, a da brodovlasnik ili njegov agent imaju privilegij /"lien"/ za vozarinu, prekostojnice i iskrcaj u luci iskrcaja kao i za avarije. Teretnica, koja je izdana 23.X 1960. za ukrcani teret, kaže na početku svoga teksta ovo: "Svi uglavci i uvjeti kao u čarter-partiji". Pred sudom je bilo sporno samo to da li je ovaj uglavak u teretnici pokrivaio i addendum od 12.X 1960, koji nije bio uvršten u sam tekst čarter-partije od 6.X 1960, i da li je prema tome brodovlasnik imao privilegij na ukrcane stvari /za koje i teretnica kaže da brodovlasnik ima privilegij za vozarinu i sve ostale terete i troškove koji se duguju po ugovoru o prijevozu, i to u klauzuli 13/ i za prekostojnice koje prethode 6.X 1960, kao i drugo pitanje da li privilegij na temelju takvog uglavka pokriva uopće i prekostojnice u luci ukrcaja. Tužitelj je naime stajao glede obaju pitanja na negativnom stajalištu i smatrao je da klauzula br.27 /"cesser clause"/ nije oslobodila tuženoga obveze prema tužitelju, jer da bi mogla imati taj učinak samo onda da je tužitelj dobio na mjesto obveze tuženoga privilegij na ukrcane stvari istog opsega kao što je i njegov zahtjev prema tuženom.

Prvostepeni sud /sudac Megaw/ usvojio je stajalište tuženog i smatrao da klauzula br.27 čarter-partije dolazi do primjene s razloga što teretnica upućuje na čarter-partiju od 6.X 1960. takvu kakva je bila 23.X 1960, tj, s addendumom od 12.X 1960,

i da je privilegij prema teretnici i prema čarter-partiji istog opsega sa zahtjevom tužitelja u ovom sporu.

Apelacioni sud je potvrdio prvostepenu presudu, a u izrekama trojice članova vijeća /Harman L.J., Pearson L.J., sudac Ungood-Thomas/ iznesena su ista pravna stajališta. Suci su prihvatili najprije stajalište da se odredba u teretnici od 23.X 1960., prema kojoj vrijede za nju odredbe čarter-partije, odnosi ne samo na izvornu čarter-partiju od 6.X 1960. nego i na addendum od 12.X 1960. Zatim je istaknuto da apelacione rješidbe u predmetima *Francesco v. Massey /1873/* i *Kish v. Cory and Others /1875/* utvrđuju načelo da se "cesser clause" odnosi ne samo na buduće nego i na već nastale obveze, a na istim rješidbama i na nizu drugih utemeljeno je stajalište da naručiteljev prestanak obveze treba shvatiti tako da mu nasuprot mora stajati privilegij istog opsega. Upravo u tu svrhu postoji drugi dio klauzule koji govori o privilegiju na teret. Ako brodovlasnik izgubi privilegij izdajući teret bez plaćanja, neće moći tražiti naplatu od naručitelja prema presudi u *Sanguinetti v. Pacific Steam Navigation Company od 1877.* Medjutim privilegij za prekostojnice nastat će samo ako je ugovoren i prema tome njega neće biti prema primaocu ako nije u teretnici predviđen. Prema ustaljenim načelima u judikaturi ne prestaje naručiteljeva obveza ako nastupi npr. obveza za zadržavanje broda različna od prekostojnica /*Clink v. Radford & Co. 1891/*, ako naručitelj ne zadrži brodovlasniku u teretnicama koje je izdao podnaručitelju privilegij na ukrcane stvari jednak obvezama naručiteljevima prema brodaru /*Hansen v. Harrold Brothers, 1894/*, i konačno ako se s naručiteljeve strane na temelju odgovarajućeg uglavka u čarter-partiji, nametne zapovjedniku izdanje teretnice koja nema odredbe o privilegiju u dovoljnom opsegu /*Jenneson, Taylor & Co. v. Secretary of State for India in Council, 1916/*. Medjutim u konkretnom slučaju je čarter-partija u klauzuli br. 20 izrično odredjivala da zapovjednik treba da izda teretnice koje će se pozvati na čarter-partiju, a čarter-partija je upravo u klauzuli br. 27 odredjivala dovoljan opseg privilegija na ukrcane stvari. Ukoliko bi naručitelj svojom krivnjom /"owing to some wrongful act or omission"/ prouzročio izdavanje takvih teretnica koje ne bi uključile klauzulu br. 27 o privilegijima, mogao bi brodovlasnik tražiti naknadu štete, ali u ovom slučaju niti je naručiteljeva krivnja dokazana, niti se to tvrdi. Apelacioni sudac Pearson u svom votumu ističe da su upravo "cesser-clause" prekostojnicama iz čarter-partije naročito prikladna da se općom klauzulom teretnice obuhvati a u smislu postojeće judikature prema kojoj da se takvom klauzulom ne uključuju u obveze iz teretnice svi uglavci čarter-partije nego samo oni "koji će se primijeniti prema osobi koja je preuzela teretnicu i koja je preuzela teret, kao što su plaćanje prekostojnica, plaćanje vozarine i tako dalje" /*Diederichsen v. Farquharson Brothers, 1898/*. Obzirom na to što su izrično u teretnicu uključeni uglavci iz čarter-partije,

uglavci teretnice, otiskani na poledjini teretnice, nemaju prednosti pred uglavcima charter-partije, a odredbe teretnice o tome da vozar ima privilegij na teret za vozari-
nu, druge terete /"charges"/ i troškove /"expenses"/ po ugovoru o prijevozu obuhvaćaju pod privilegij na ukrcane stvari i prekostojnice u luci ukrcaja. Prema tome je apelacioni sud odbio žalbu i potvrdio prvostepenu presudu prema kojoj se predmet vraća nadarbitru na rješenje u skladu sa stajalištem suda.

Tužitelj je tražio da mu se dopusti žalba na Kuću Lordova, da bi se utvrdilo da li se, "cesser-clause" odnosi i na prekostojnice u luci ukrcaja, a taj zahtjev je obrazložio time da to pitanje nije još u Kući Lordova riješavano, što se radi o predmetu od velikog značenja za privredu i što stajališta judikature nisu u tom pogledu ni sasvim jasna ni precizna /kako se to i u votunima sudaca isticalo/.

Vijeće je, nakon tihog vijećanja, odbilo zahtjev za dopuštenje da se podnese pravni lijek, jer razlike u judikaturi dolaze odatle što odnosno klauzule nisu uvijek jednakim riječima izražene, pa je uputilo tužitelja da se obrati na odbor za pravne lijekove Kuće Lordova /"Appeal Committce"/.

/LLLR 1963,2, str.113/

E.P.

Bilješka.- U ovoj rješidbi zanimljive je stajalište suda da zakoniti inamac teretnice prihvaća s uglavkom teretnice da ona uključuje klauzule charter-partije i sve njene naknadne dodatke /in concreto "addendum" od 12.X 1960/, a da se inamacu teretnice mora pokazati charter-partija sa svim njenim dodacima. Isto tako je vrijedno napomenuti da sud polazi od toga da normalna "cesser clause" obuhvaća i obveze koje su nastale za prekostojnice u luci ukrcaja. Ovo stajalište sudova kritizirano je u doktrini /v.Carver-Colinvaux, Carriage of Goods by Sea, 10.izd., 1957,897/, jer se smatralo da bi za to bilo potrebno da se izrično ugovori da su prestale naručiteljeve obveze koje su nastale prije završetka ukrcaja. Rješidba nije dotakla pitanje da li "cesser clause" može inati učinak i prije nego što je teretnica izdana /jer u konkretnom slučaju bila je doista izdana/, ali se može uzeti da će ostati na snazi načelo iz rješidbe Argonaut Navigation Co.v.Ministry of Food /1949/ prema kojemu "cesser clause" neće djelovati prije nego što je teretnica potpisana i stupila na snagu" /cit.djelo, str.906/. I u literaturi i u ovom judikatu ističe se kako "cesser clause" neće automatski obuhvatiti i tražbine zbog zadržavanja broda

koje ne pokrivaju prekostojnice, jer za te tražbine neće postojati privilegij ako nije izrično ugovoren, pa prema tome kod ugovaranja ove klauzule mora biti jasno što se u tom pogledu hoće, i kako treba stilizirati odgovarajuću klauzulu. Posebno treba paziti da brodarev privilegij iz teretnice na teret bude u skladu s onim zahtjevima koji prestaju prema naručitelju, jer ako toga ne bi bilo, onda neće ni "cesser clause" djelovati prema suglasnom stajalištu i doktrine i judikature.

Konačno i ovdje treba ukazati na to kako Apelacioni sud u Engleskoj može isključiti pravo stranke na žalbu na trećestepeni sud. Ipak to njegovo stajalište nije konačno, jer se stranka može u određenom roku obratiti Kući Lordova samoj, čiji posebni odbor odlučuje, nakon kratkog izlaganja stranaka, o tome da li ima njesta dopuštenju da se predmet iznese pred nju. Čudno je što sam Apelacioni sud nije to sam dopustio, jer se prema rješidbama, koje se i u presudjenom sporu i u doktrini citiraju, vidi da se Kuća Lordova još nije izrazila o tome da li "cesser clause" obuhvaća i prekostojnice u luci ukrcanja.

E.P.

OKRUŽNI SUD SJEDINJENIH DRŽAVA AMERIKE
/za južno okružje Kalifornije/

Presuda od 25.II 1963.

Andreas Yangis i dr. c/a Steamship Arie H.
i Transandina Compania Naviera S.A. - Brod
"Arie H."

Privilegij posade na brod - Koje pravo treba primijeniti -
Zapovjednik nije član posade po liberijskom pravu

Pred sud se postavilo pitanje koje se pravo ima primijeniti kod utvrđivanja da li pripada privilegij na brod određenim osobama koje su bile ukrcane na brodu i po kojem se pravu to ima prosuditi. Sudac Crocker utvrdio je da prema načelu izraženom u Lauritzen vs. Larsen /AMC 1953, 1210/ u konkretnom slučaju, obzirom na to da brod ima liberijsku državnu pripadnost treba primijeniti liberijsko pravo. Na temelju liberijskog prava i to prema propisu nasl.22, čl.103 Liberijskog zakonika takav privilegij nije priznat zapovjedniku, jer on nije član posade. Naprotiv prvi oficir je član posade i on ima privilegij za svoja beriva, a da privilegij nije ograničen samo za beriva jednog mjeseca. Prema tome je sud odbio zapovjednikov zahtjev za priznanje privilegija, a priznao je privilegij prvom oficiru.

/AMC 1963, str.1595/

E.P.